

A Fővárosi Ítéltábla a dr. Kapa Mátyás ügyvéd (fél címe), a Dr. Solt és Társa Ügyvédi Iroda (fél címe 1, ügyintéző: dr. Solt Péter ügyvéd), valamint dr. Buzás Noémi jogtanácsos által képviselt felperes neve (felperes címe) felperesnek - a Dezső és Társai Ügyvédi Iroda (fél címe 2, ügyintéző: dr. Dezső Attila ügyvéd) által képviselt alperes neve alperes ellen általános szerződési feltételek érvényességének megállapítása iránt indított perében a Fővárosi Törvényszék 2014. szeptember 9. napján kelt 7.G.43.301/2014/7. számú ítélete ellen a felperes részéről 8. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés folytán meghozta a következő

í t é l e t e t :

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatja, és a felperes által az alperesnek fizetendő perköltséget leszállítja 1.520.000 (Egymillió-ötszázhuszezer) forint plusz áfa összegre.

Egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi a felperest, hogy - 15 napon belül - fizessen meg az alperesnek 912.000 (Kilencszáztizenkettőezer) forint plusz áfa összegű fellebbezési eljárási költséget.

Ez ellen az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

A felperes keresetében kérte annak megállapítását, hogy a keresetlevél mellékletét képező kivonatban megjelölt 118 db szerződéses kikötés megfelel a Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával

kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvény (Fktv.) 4. § (1) bekezdésében írt elveknek, így azok tisztességes és érvényes szerződéses kikötések.

Az alperes ellenkérelme a kereset elutasítására irányult. Vitatta, hogy a felperes által megjelölt szerződési kikötések megfelelnek az Fktv. 4. § (1) bekezdésében felállított tisztességességi követelménynek. Rámutatott, hogy egyes kikötések nem tartoznak az Fktv. hatálya alá.

Az elsőfokú bíróság ítéletével elutasította a keresetet, és kötelezte a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 3.025.900 forint perköltséget.

Döntésének jogi indokolása szerint a per tárgyát azok az egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségét biztosító általános szerződési feltételek (ÁSZF) képezték, amelyek az Fktv. 1. § (1) bekezdésében meghatározott deviza alapú egyedi fogyasztói kölcsönszerződések részévé váltak, és amelyekre az Fktv. 4. § (1) bekezdése kimondta a tisztességtelenség törvényi vélelmét. A felperesnek tehát a keresetet az általa tisztességesnek tartott általános szerződési feltételekre, szerződéses kikötésekre kellett előterjesztenie, amit 118 pontban jelölt meg a keresetlevél mellékletként benyújtott kivonatban. Megállapította, hogy 11., 36., 54-78., 83-94., a 96-100., a 102-112., 114-116. és a 118. szám alatt megjelölt kikötések nem, a 19., 22., 38-39. kikötések pedig csak részben tartoztak az Fktv. hatálya alá, ezért ezen kikötéseket érintően a keresetösségi jog hiánya miatt utasította el a keresetet. Az átfedésekből eredő azonos tartalom miatt a kivonatban a 9., 13., 19., 22., 28., 31-32., 35., 37., 38., 42. és 79. szám alatt ismertetett kikötéseket nem vizsgálta önálló petitumként, az 1-10., 12-19., 20., 21., 22., 30., 38-41., 43-46., 48-50., 52-53., 82., 95., 101., 113., 117. számú szerződési feltételekre vonatkozóan állapította meg a törvényi vélelem fennállása, és ezen kikötések vonatkozásában vizsgálta érdemben az Fktv. 4. § (1) bekezdésében rögzített elveknek való megfelelést.

A felfüggesztésre irányuló felperesi indítványt elutasította, mert a perben alkalmazandó törvény vonatkozásában nem észlelt alkotmányellenességet és az uniós joggal való összeütközést sem.

A bizonyítékok köréből kirekesztette - az 1/F/IV/1. szám alatt csatolt - **a felperes neve** fogyasztóvédelmi témavizsgálatáról szóló Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete (PSZÁF) részjelentés kivonatát, és mellőzte a dokumentum teljes körű csatolására vonatkozó felhívást. A vizsgálat tárgyát ugyanis a 1996. évi CXII. törvény (rég. Hpt.) 210. § (5) bekezdése szerint az árazási elvek megfelelősége, valamint az árazási elvek alkalmazásának a gyakorlata képezte, az árazási elvek pedig nem minősülnek szerződési kikötésnek, így nem esnek az 1959. évi IV. törvény (rég. Ptk.) 209. §-nak hatálya alá. Rámutatott: annak bizonyítása, hogy az árazási elvek megfeleltek a Hpt. és a 2008. évi XLVII. törvény hatálya alá tartozó Magatartási Kódexnek, még nem bizonyítja azt, hogy az alapját képező és az egyoldalú módosítást lehetővé tevő általános szerződési feltételek is megfeleltek a polgári jog által szabályozott jogelveknek. A 2008. évi XLVII. törvény 1. § (3) bekezdés a) pontjában maga mondja ki, hogy a törvény hatálya - és ebből

következően a törvény hatálya alá tartozó Magatartási Kódex hatálya - „nem terjed ki a szerződés létrejöttére, érvényességére és joghatásaira, valamint a kereskedelmi gyakorlattal összefüggésben felmerülő polgári jogi igényekre ”.

A felperesi érveléssel kapcsolatban kifejtette: a Kúria a 2/2012. (XII. 10.) PK vélemény 2. és 3. pontjában elvi élel úgy foglalt állást, hogy „az egyoldalú szerződésmódosítási jogra vonatkozó kikötés attól még minősülhet tisztességtelennek, hogy nem ütközik jogszabályba.” A Kúria a PK vélemény indokolásában rögzítette, hogy a feltétel tartalmának tisztességtelenségét (és tisztességtelenségének a vizsgálatát) nem zárja ki az, hogy a pénzügyi intézmény a jogszabályban írt követelményeknek megfelelő módon határozta meg az egyoldalú szerződésmódosítás jogát. Azt is kimondta, hogy a régi Ptk. 209. § (6) bekezdése alapján kizárólag akkor nem képezheti bírósági vizsgálat tárgyát a jogszabály által meghatározott, vagy a jogszabály előírásainak megfelelően meghatározott feltétel tisztességessége, ha a jogszabály kimerítően (taxatíve) határozza meg, hogy melyek lehetnek az egyoldalú szerződésmódosítás lehetséges indokai, és nevesíti az okokat. A Kúria kifejezetten kiemelte, hogy a Hpt. keretszabályozást ad, a keretszabályozás pedig a tartalmi vizsgálatot nem zárja ki. Figyelemmel arra, hogy az Fktv. a Kúria állásfoglalását emelte jogszabályi szintre, az Fktv. hatálya alá tartoznak azok a kikötések is, amelyeket a felperes a Hpt.-ben előírt követelményeknek megfelelően határozott meg.

Az Fktv. 4. § (1) bekezdésében rögzített elvek érvényesülését az általános szerződési feltételek alkalmazásának az időszakaira lebontva vizsgálta.

Kifejtette: az Fktv. 4. § (1) bekezdése szerint az egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő ÁSZF rendelkezések akkor tisztességesek és ezáltal érvényesek, ha a 4. § (1) bekezdés a)-g) pontjában felsorolt valamennyi elvnek megfelelnek: így az egyértelmű és érthető megfogalmazás elvének; a tételes meghatározás elvének; az objektivitás elvének; a ténylegesség és arányosság elvének; az átláthatóság elvének; a felmondhatóság elvének és a szimmetria elvének. Ezek az elvek egyenértékűek, egymással összefüggnek, így bármelyik elv megsértése maga után vonja a többi elv sérelmét is, ebből következően, ha a felperes akár csak egy elv teljesülését nem tudja bizonyítani, a többi elv vizsgálata szükségtelen. A jogalkotó az elvek között nem állított fel hierarchikus sorrendet, ezért az elvek érvényesülésének a vizsgálata során törvényben meghatározott sorrend nem kötötte.

Elsődlegesen alaki okból - a tételeesség, az objektivitás és az átláthatóság szempontjából - vizsgálta meg a tényállásban ismertetett szerződési feltételeket két üzletszabályzatra és öt eltérő típusú szerződésmintára kiterjedően. Rögzítette, hogy a felperes az általános szerződési feltételekben tételesen meghatározta a szerződésmódosításra okot adó körülményeket, tehát rendelkezett ok-listával, ezért - alkalmazási időszakonként elkülönülően - érdemben vizsgálta az ok-listák, illetve az ok-listákban szereplő fogalmak, okok, körülmények taxativitását, tartalmi meghatározottságát, objektivitását és átláthatóságát.

Következtetése szerint a 2004. május 1. és 2009. július 14. között a Bankszámla Üzletszabályzatban lévő ok-lista alaki szempontból taxatív, tartalmi szempontból azonban valamennyi fogalom gyűjtőfogalom, és olyan mértékben általános, keretjellegű meghatározást ad, hogy a fogalom mögötti tényleges változások taxatíván nem sorolhatóak fel. Ebből következően nemcsak a tételes meghatározottság elvének nem felelnek meg, de az átláthatóság és egyértelműség elvének sem. Ezen kívül az üzlet-, termék-, biztonsági- és pénzmosás elleni politika módosítása az objektivitás elvének sem felel meg, mivel - a Kúria állásfoglalása szerint -, ha az ok akár csak részben is függ a pénzügyintézet döntésétől, nem tekinthető a felperesen kívülálló, objektív oknak. Ugyanez vonatkozik a nemzetközi szerződések módosulására is, hiszen a felperes döntésétől függ, hogy kivel, milyen tartalmú szerződést köt; a szerződő partner körülményeiben a felperesre is kiható változás bekövetkezése pedig egyrészt azért nem felel meg a vizsgált elveknek, mert azok közé a szokásos kockázatok közé tartozik, amivel a szerződés megkötésekor számolni kell.

Nem értett egyet a felperes azon álláspontjával sem, hogy a pénzügyi környezet változása egyértelmű, és az Fktv. 4. § (1) bekezdésében meghatározott elveknek megfelelő fogalom. Utalt rá: a felperes maga is azt adta elő a keresetlevélben, hogy ez egy gyűjtőfogalom, aminek a kazuisztikus felsorolása lehetetlen. A felperes ezzel azt fogalmazta meg, hogy a „pénzügyi körülmények változása” mint ok, nem felel meg a tételes meghatározottság elvének. E mögött a fogalom mögött olyan végtelen számú módosítási lehetőség áll, hogy tartalmi szempontból nem tekinthető taxatívnek, s ebből következően az átláthatóság és az objektivitás elvének sem felel meg.

Kifejtette: a felperes oly módon szabályozta a Kondíciós Lista egyoldalú módosításának a lehetőségét a Bankszámla Üzletszabályzat 1.3.3. pontjában, hogy részben visszautalt a szabályzat 1.2.1. pontjára, részben egyoldalú módosításra lehetőséget biztosító okként jelölte meg a „mindenkori pénzügyi környezet változását”, ami hasonló tartalmú fogalom az 1.2.1. pont ok-listájának „pénzügyi környezet feltételeinek változása” elemével. A 4.4.1. pontban visszautalt a Bankszámla Üzletszabályzat 1.3. pontjára, ezen keresztül pedig az 1.2.1. pontra, amely önálló egyoldalú módosításra lehetőséget adó okot nem tartalmazott. Az 1/F/2. szám alatt csatolt szerződésminta 6.5. pontja, az 1/F/26. és 1/F/27. szám alatt csatolt szerződésminták III.7. pontja, az 1/F/32. és 1/F/35. szám alatt csatolt szerződésminták 5.7. pontja szintén a pénzügyi viszonyok változásától függően tette lehetővé az egyoldalú módosítást, míg az 1/F/14., 1/F/15., 1/F/47. és 1/F/48. szám alatt csatolt szerződésminták önálló ok-listát nem tartalmaztak, visszautaltak a Bankszámlavezetés Üzletszabályzat 1.3. pontjára és ezen keresztül az 1.2.1. pontra. A felperes az 1/F/16. szám alatt csatolt szerződésminta 6.5. pontjában és az 1/F/50. szám alatt csatolt szerződésminta 5.8. pontjában tételesen meghatározta az egyoldalú szerződésmódosítás lehetséges okait. Maga az ok-lista alaki szempontból megfelelt a tételes meghatározás elvének, hiszen a négy főköörülményt taxatíván határozta meg, és nem példalozó jellegű felsorolással bontotta le további okokra, körülményekre. Tartalmi szempontból azonban az ok-lista nem felelt meg a tételes meghatározás elvének. Az egyoldalú módosítás lehetséges okait keretjelleggel határozta meg, az egyes fogalmak

mögött olyan nagyszámú változási lehetőség állt, hogy az ok-lista tartalmi szempontból nem tekinthető zárt, taxatív felsorolásnak. Ebből következően nem felelt meg sem a tételes meghatározottság elvének, sem az átláthatóság elvének.

Az 1/F/53. szám alatt csatolt refinanszírozott hitelszerződés a 3.1. pontban és 5.9. pontban két külön ok-listát tartalmazott. A 3.1. pont az ÁSZF és a Hirdetmény egyoldalú módosításának körülményeit, míg az 5.9. pont a szerződésben rögzített díjak egyoldalú módosításának feltételeit határozta meg. Ezek az ok-listák az előzőleg kifejtett indokok alapján alakilag megfeleltek a tételes meghatározottság elvének, tartalmilag azonban nem.

A 2009. július 15. és 2009. december 11. közötti alkalmazási időszakban a felperes a Bankszámla Üzletszabályzat 1.3.3. pontját módosította, és az 1. számú mellékletre utalással tette lehetővé a szerződések egyoldalú módosítását. Az 1. számú mellékletbe beépítette a 2009. május 4. napja óta használt ok-listát, azaz nem új ok-listát állított össze, hanem - az üzletszabályzaton keresztül - a régit terjesztette ki minden egyedi szerződésre. Így az 1. számú melléklet - a már kifejtett indokok szerint - sem a tételes meghatározottság, sem az átláthatóság elvének nem felelt meg.

A 2010. január 1. és 2010. december 11. napja közötti alkalmazási időszakban a felperes további egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő okként jelölte meg a „vis maior” eseményeket. A vis maior szintén olyan gyűjtőfogalom, melynek a kazuisztikus felsorolása lehetetlen. A felperes az Üzletszabályzatban a fogalom szűkítését elvégezte, azonban még így sem felelt meg sem a tételes meghatározottság, sem az objektivitás, sem az átláthatóság elvének. Annak megítélése ugyanis, hogy mi tekinthető pénz- és tőkepiaci zavarnak, a felperes megítélésétől függ, a fogalom ezért nem elég konkrét abban a vonatkozásban, hogy a pénz- és tőkepiaci zavar mit jelent, milyen mértékű, hol- és mikor jelentkezik. Ilyen meghatározottság mellett a fogyasztónak nincs lehetősége megítélni, hogy milyen esemény eredményezheti a terheinek növekedését és arra sincs lehetősége, hogy ellenőrizze a módosítás indokoltságát.

A felperes ebben az időszakban a kamat módosítására kizárólag a Bankszámla Üzletszabályzat 1. számú mellékletben meghatározott ok-lista alapján adott lehetőséget, majd az 1. számú mellékletben felsorolt ok-lista módosításával a Magatartási Kódex III. fejezetének ok-listáját építette be. A Magatartási Kódex az egyoldalú módosítás lehetséges okait keret jelleggel határozta meg, ezen okokat a felperes változtatás nélkül vette át, azok egyediesítését nem végezte el. Ezen kívül az 1.2. pont a tételes meghatározottság elvének azért sem felelt meg, mert nem teljes körűen, hanem példálózva jelölte meg a módosításra lehetőséget biztosító forrásköltségeket. Az 1.3. c) pont pedig az objektivitás és az egyértelmű meghatározás elvének nem felelt meg, mert az ingatlanfedezet értéke nem objektív érték, ebben a megfogalmazásban nem zárja ki annak lehetőségét, hogy az értéket a felperes maga határozza meg. Az ok-lista többi tétele olyan általános jelleggel meghatározott ok, amely a tételes meghatározottság elvének azért nem felelt meg, mert nem bonthatóak le meghatározott számú esetkörre.

A 2010. december 12. és 2012. május 30. napja közötti alkalmazási időszakban a felperes a Bankszámla Üzletszabályzatában eltérően szabályozta a lakáscélú és az egyéb fogyasztói szerződések egyoldalú módosításának lehetőségét, az egyéb fogyasztói szerződések vonatkozásában pedig eltérően szabályozta a kamat és az egyéb költségek, díjak egyoldalú módosításának lehetőségét. Az egyéb fogyasztói szerződések és a kamat vonatkozásában a korábbi szabályozást nem módosította, így ezen kikötések tételes meghatározottságának a hiányával kapcsolatban visszautalt a korábban már kifejtett indokokra. Ebben az időszakban a használt fogalmak változatlanul olyan flexibilis, nyílt végű fogalmak maradtak, amelyek megfelelő egyediesítés nélkül nem minősülnek taxatív felsorolásnak, ezáltal nem átláthatóak és nem egyértelműek, a hitelező ügyfélbetétei kamatának változása az objektivitás elvének sem felel meg.

A Hitelműveleti Üzletszabályzatba beemelt Bankszámla Üzletszabályzat lakáscélú fogyasztói szerződésekre vonatkozó szabályozása a tételes meghatározottság elvének nem felelt meg. Az 1/F/20. szám alatt csatolt szerződésminta 6.5. pontja sem felelt meg a tételes meghatározottság elvének. A mindenkori jogszabályban meghatározott esetre utalás túl általános, ezen kívül a jogszabályban meghatározott esetek jellemzően keretszabályok, és a Kúria elvi élel mondta ki a 2/2012. PK véleményben, hogy az egyoldalú szerződésmódosítási jogra vonatkozó kikötés attól még minősülhet tisztességtelennek, hogy nem ütközik jogszabályba, illetve jogszabály által meghatározott.

A 2012. június 1. és 2014. március 14. közötti alkalmazási időszakban a felperes az ok-listát nem módosította, mint ahogy nem módosította az 1. és 2. számú mellékletek ok-listáját sem, csak azok személyi és tárgyi hatályát szűkítette. A Hitelműveleti Üzletszabályzat 4.4.6.2. pontjába beemelte a 275/2010. (XII. 15.) Korm. rendelet ok-listáját. A jogszabály szövegét változtatás és egyediesítés nélkül tette az Üzletszabályzat részévé, mint általános szerződési feltételt. Osztotta az alperes álláspontját azzal kapcsolatban, hogy a kormányrendelet az egyoldalú szerződésmódosításra három, meglehetősen tág esetkört határozott meg, melyek kibontása keretjelleget fogalmakkal történt, azok mögött nem beazonosítható (nem taxatívén megjelölt) konkrét események állnak. A szabályozás ezáltal sérti mind a tételes meghatározottság elvét, mind az átláthatóság elvét. Rámutatott: az 1/F/50., az 1/F/95. és az 1/F/101. szám alatt csatolt szerződésminták önálló ok-listát nem tartalmaznak, az egyoldalú módosítás lehetőségét az üzletszabályzatokra utalással határozták meg. Az 1/F/24. szám alatt csatolt szerződésminta 6.4. pontja - egyezően az 1/F/20. szám alatt csatolt melléklethez fűzött indokolással - sem felelt meg a tételes meghatározottság elvének.

A 2014. március 15. és az Fktv. hatályba lépése közötti időszakban a felperes a törvényi vélelemmel érintett szerződési feltételeit érdemben nem módosította. Az 1/F/21., az 1/F/25., az 1/F/31. és az 1/F/46. szám alatt csatolt szerződésminták önálló ok-listát nem tartalmaztak, kizárólag az üzletszabályzatokra utaltak vissza, egy-két esetben pedig jogszabályváltozásra.

Ezen indokok alapján megállapította, hogy a felperes az Fktv. 4. § (1) bekezdésének hatálya alá eső egyoldalú szerződésmódosítást biztosító általános szerződési feltételeinek tisztességességét egyik alkalmazási időszakra sem bizonyította, ezért a felperes keresetét elutasította.

A Pp. 78. § (1) bekezdése alapján, pervesztessége folytán a felperest kötelezte a perköltségek viselésére, és az alperes jogi képviseletével felmerült ügyvédi költségeinek a megtérítésére. Az ügyvédi munkadíj mértékét a 2/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 2. § (1) és (2) bekezdéseinek az alkalmazásával állapította meg. Az ügyvédi tevékenységgel arányban álló munkaórák számát - az eljárási határidőkre is figyelemmel - 60 órában fogadta el, és a megbízási szerződésben megállapított egységár alapulvételével, az ott meghatározott költségátalánnyal együtt az ügyvédi munkadíjat 2.382.600 forint plusz 643.300 áfa, összesen 3.025.900 forintban állapította meg.

Az elsőfokú bíróság ítélete ellen a felperes jelentett be fellebbezést, melyben elsődlegesen annak részbeni megváltoztatását, és a kivonatban 1-10., 12-22., 26-35., 37-39., 42-53., 79., 95., 101., 113., 117. számmal jelölt kikötések tekintetében, 2009. május 4. napjától az Fktv. hatályba lépésének napjáig tartó alkalmazási időszak vonatkozásában keresetének a teljesítését kérte. Másodlagos fellebbezési kérelme a hatályon kívül helyezésre irányult.

Kifejtette: az elsőfokú bíróság ítéletének az indokolása egyes szerződéses kikötések vonatkozásában hiányos, illetve ellentmondó rendelkezéseket tartalmaz: az elsőfokú bíróság a kivonatban szereplő egyes (23., 24., 25., 26., 27., 29., 33., 34., 47., 51., 80. és 81. számú) kikötések vonatkozásában egyáltalán nem foglal állást abban a kérdésben, hogy azt az Fktv. hatálya alá tartozónak és tisztességtelennek tekinti-e. A kivonatban szereplő egyes (19., 22., 38. és 39. számú) kikötések vonatkozásában egyaránt kijelentette, hogy azokat a kereshetőség körében érdemi vizsgálat nélkül utasította el, illetve azt, hogy ezen kikötések vonatkozásában az Fktv. 4. § (1) bekezdésében rögzített elveknek való megfelelést érdemben vizsgálta, így az ítélet ellentmondásos. Egyes kikötések vonatkozásában (19., 22., 38-39. számúak) megállapította, hogy azok csak részben tartoznak az Fktv. hatálya alá, de nem bontotta ki, hogy az adott kikötés mely része tartozik a törvény hatálya alá, illetve melyik része nem tartozik a törvény hatálya alá. E kikötések egésze vonatkozásában érdemi vizsgálat nélkül utasította el a keresetet, holott az adott kikötések jól elkülöníthető, különböző termékekre, vagy különböző díjtételekre vonatkozó részrendelkezésekből álltak, ezért az ítélet hiányos. Az ítélet ezen szerződéses kikötések vonatkozásában nem felel meg a Pp. 213. § (1) bekezdésének sem.

Vélekedése szerint az ítélet teljes mértékben figyelmen kívül hagyta a Hpt. 210/B. § 2012. április 1-jétől hatályos módosítására tekintettel a 2012. április 2. napjától a jelzáloghitel-szerződésekre alkalmazott szerződéses kikötéseket, ezeket még a korlátozott (mindösszesen két elvnek való megfelelésre kiterjedő) érdemi vizsgálata köréből is kihagyta, annak ellenére, hogy a többi ok-listát vizsgálat alá vonta. E mulasztás okán az elsőfokú bíróság nem realizálta, hogy ez a - referencia-kamatot tartalmazó - konstrukció

valamennyi szerződéses kikötése megfelel az Fktv. 4. § (1) bekezdésében foglalt alapelvek mindegyikének.

Álláspontja szerint az Fktv. 4. § (1) bekezdésében foglalt alapelveknek - az elsőfokú bíróság által is deklarált - egyenértékűsége okán az elsőfokú bíróság valamennyi a keresettel érintett szerződéses kikötés mindegyik elvnek történő megfelelését köteles lett volna vizsgálni. Azáltal, hogy a vizsgálatot a hét elv közül önkényesen névleg csak három, ténylegesen csak kettő elv (a tételes meghatározás elvének és az objektivitás elvének) vizsgálatára korlátozta, a vizsgálni elmulasztott elvek vonatkozásában megfosztotta a kétfokú eljárás lehetőségétől.

Sérelmezte a PSZÁF vizsgálati jelentés kivonatának - általa jogszabálysértőnek vélt - kirekesztését a bizonyítékok köréből.

Érvelése szerint súlyosan jogszabálysértőek az ítélet indokolásának azok a megállapításai is, amelyek - a 2/2012. PK véleményt idézve - a régi Ptk. 209. § (6) bekezdése, a Ptk. 6:102. § (4) bekezdése és a kormányrendelet tartalmát, valamint a hivatkozott normák egymáshoz való viszonyát értelmezik. Kifejtette: a PK vélemény 3. pontja kifejezetten különbséget tesz a Hpt. 210. § (3) bekezdésében és a kormányrendeletben szereplő szabályozás között. A PK vélemény a Hpt. 210. § (3) bekezdéséről mondja ki, hogy az egyoldalú szerződésmódosítás feltételeit taxatív nem határozza meg. Ezzel szemben a kormányrendelettről nyomatékosan kijelenti, hogy az „taxatív (kimerítően) előírja, hogy konkrétan melyek lehetnek az egyoldalú módosítás, a kamatemelés lehetséges okai.” A kormányrendelet felsorolása tehát - szemben az elsőfokú ítéletben foglalt megállapítással - taxatív. Állította: nyelvtani értelmezés szerint kizárólag a kormányrendeletben szereplő feltételek esetén van mód kamatemelésre. Ebből egyértelműen következik, hogy a felsorolás kimerítő. Ezt az értelmezést erősíti a PK vélemény 3. pontjának indoklásában szereplő azon kitétel is, hogy „a pénzügyi intézmény ilyen szabályozás esetén a jogszabályban szereplő feltételek körét nem bővítheti, azokat új feltételekkel nem egészítheti ki.” Ebből az is megállapítható, hogy amennyiben a feltételeket a jogszabályoktól eltérően rögzítette volna, úgy jogszabálysértést követett volna el. A rendszertani értelmezés alapján azt hangsúlyozta, hogy egyértelműen levonható a következtetés, hogy a magasabb szintű (keret)szabályt az alacsonyabb szintű jogszabály részletezte, a tételeesség igényével. A történeti-teleologikus értelmezésből - vélekedése szerint - egyértelműen következik, hogy a jogalkotó eredeti célja az volt, hogy a kormányrendelet kimerítő szabályozást adjon. A kormányrendelet vonatkozásában kifejtett érvelését a Hpt. 210/A. § (4) bekezdésében foglalt rendelkezések vonatkozásában is irányadónak tekintette, ami a lakáscélú hitelszerződések kamatai egyoldalú módosításának körében kógens rendelkezéseket tartalmazott, így az abban felsorolt gyűjtőfogalmakat a pénzügyi intézmények nem, csak a kormányrendelet tölthette ki tartalommal. Így a Hpt. 210/A. § (4) bekezdésének ok-listáját is taxatív felsorolásnak kell tekinteni.

Fenntartotta, hogy az Fktv.-ben foglalt alapelvek nem kérhetőek számon egyetlen kikötésen (hiszen pl. az objektivitás elve az ok-listában felsorolt feltételek vonatkozásában, míg a felmondhatóság elve az ok-lista szabályozási körén kívüli kikötésekben valósulhat meg), az elvek megvalósulását az adott időpontban alkalmazott szerződéses kikötések összessége biztosítja.

Rámutatott: az ítélet maga rögzíti, hogy az elsőfokú bíróság elsődlegesen a tételeesség, az objektivitás és az átláthatóság szempontjából vizsgálta meg a tényállásban ismertett szerződési feltételeket. Az ítélet indokolásából viszont az derül ki, hogy az „elsődleges” vizsgálat egyben kizárólagos is volt, az általános szerződési feltételek a többi elv szempontjából nem kerültek megmérésre. Így a fellebbezésben is kizárólag a vizsgált elvek mentén adta elő álláspontját.

Hangsúlyozta: az ingatlanfedezetű, a betétfedezetű és a nyugdíjpénztári hitelek szerződésblankettáiban, valamint a Bankszámla Üzletszabályzatban alkalmazott ok-listák megfelelnek a tételes meghatározás elvének. Az elsőfokú bíróság ugyanis tévesen értelmezte, megbontotta és ezáltal kiterjesztette a tételes meghatározás elvének törvényi definícióját, amikor a tételes meghatározottságot alakí és tartalmi részekre osztotta, és az egyes módosítást kiváltó okok önálló vizsgálata nélkül, általános jelleggel állapította meg, hogy az alakilag taxatív ok-lista tartalmi szempontból keretjellegű, ezért nem felel meg a tételes meghatározásnak. Álláspontja szerint az az ok-lista, amely 4 fő pontban és azon belül további alpontokba foglaltan határozza meg az egyoldalú szerződésmódosításra okot adó körülmények eseteit, megfelel a tételes meghatározás elvének, és így nem tekinthető keretjellegűnek. Az ugyanis az átlagos fogyasztó mércéjének alkalmazásával egyértelműen lebontható meghatározott számú tényezőre, körülményre, és nem ad lehetőséget a lista analóg módszerrel történő bővítésére.

Vélekedése szerint ténylegesen tartalmi vizsgálat esetén az elsőfokú bíróság nem juthatott volna arra a téves megállapításra, hogy az ok-lista keretjellegű. A tartalmi vizsgálat során ugyanis az ok-lista minden egyes rendelkezését külön-külön kellett volna vizsgálnia és megállapítania, hogy az adott ok-lista melyik rendelkezése és milyen okból sérti a tételes meghatározás elvét. Ennek eredményeként kizárólag a törvényi elvet sértő rendelkezés tekintetében utasíthatta volna el a keresetet, nem pedig az ok-lista egészére nézve. A részleges, az egyes kikötésekre kiterjedő érvényesség megállapítását jogszabályi rendelkezés nem zárja ki, és az Fktv. 4. § (1), valamint 11. § (1) bekezdései is a konkrét szerződéses kikötések vizsgálatát írják elő. Az egyes kikötésekre kiterjedő érvényesség megállapításának feltétele pedig az, hogy az egyes szerződéses kikötés megfelel-e az Fktv. 4. § (1) bekezdésében meghatározottaknak. Hangsúlyozta: az ingatlanfedezetű, a betétfedezetű és a nyugdíjpénztári hitelek szerződésblankettáiban, valamint a Bankszámla Üzletszabályzatban alkalmazott ok-listák megfelelnek az átláthatóság elvének.

Előadta: az ok-lista nem keretjelleggel, hanem tételesen meghatározva tartalmazta azokat a feltételeket, amelyek teljesülése esetén sor kerülhetett a terhek fogyasztóra történő áthárítására. A módosított kondíciókat, azok alkalmazását megelőzően - a Hpt.

mindenkori szabályainak megfelelően - előzetesen, kondíciós listában tette közzé, amely kondíciós listák a bankfiókokban és az elektronikus honlapján voltak elérhetőek, és azt is vállalta, hogy az egyes kamatperiódusokban érvényes kamat mértékéről külön is értesíti az ügyfelet. Így az ügyfél tisztában volt azzal, hogy a változó kondíciók alkalmazására csak a közzétételi idő lejáratát követően kerül sor. A szerződésekben rögzítésre került a törlesztő részlet fogalma is, mely egyértelműen meghatározta, hogy a módosított kondíciók milyen módon hatnak a törlesztés összegére és összetételére (a törlesztő részleten belüli tőke/kamat/költség arányára). Ezen felül a szerződéseiben azt is vállalta, hogy a törlesztő részletek esedékességének a kezdő napjáról és a havi törlesztés összegéről külön, írásban értesíti az ügyfelet. E mechanizmus ismeretében az ügyfél az előzetesen közzétett kondíciós lista és az írásbeli értesítés alapján ellenőrizni tudta, hogy a bank a törlesztő részletek mértékét az új kondícióknak megfelelően, a kamatperiódus fordulónapján és szerződéseiben írt számítási mód szerint módosította-e. Ebből egyértelműen megállapítható, hogy a fogyasztó számára a szerződéskötéskor felismerhető, az esetleges egyoldalú szerződésmódosítás bekövetkeztekor pedig ellenőrizhető volt a számára hátrányos szerződésmódosítás indokoltsága, aránya és mértéke.

A 2010. január 1. napja utáni alkalmazási időszakra vonatkozó ítéleti döntés tekintetében megjegyezte, hogy a kamatokra vonatkozóan a 2010. január 1. napjától alkalmazott ok-listát az Fktv. hatályba lépésének napjáig alkalmazta, és a 2010. év végétől az ok-lista csak a lakáscélú hitelek vonatkozásában változott. A 2010. január 1. napjától alkalmazott ok-lista megfelel a tételes meghatározás, az objektivitás és az átláthatóság elvének. Vélekedése szerint: tévesen állapította meg az elsőfokú bíróság, hogy a hirtelen bekövetkező nagyfokú pénz- és tőkepiaci zavar, mint vis maior esemény bekövetkezése esetén alkalmazott egyoldalú szerződésmódosítás lehetősége nem felel meg a tételes meghatározás, az objektivitás, valamint az átláthatóság elvének. A felperes ugyanis nem általánosságban, bármilyen vis maior esemény bekövetkezése esetére, hanem kizárólag pénz- és tőkepiaci zavar esetére teszi lehetővé az egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségét. A vis maior elemeit jogszabály nem határozza meg, és az első fokú bíróság maga is arra a következtetésre jutott, hogy annak „kazuisztikus felsorolása lehetetlen”. A fogalom meghatározása nem is indokolt, mivel a fogalmat a köznyelv széles körben, nap mint nap használja, már csak annak okán is, hogy a magyar nyelv más, pontos meghatározását nem ismeri, másrészt a fogalom szűkítése megtörtént azzal, hogy kizárólag a pénz- és tőkepiaci zavar esetén van lehetőség egyoldalú szerződésmódosításra. Tekintettel arra, hogy a vis maior elháríthatatlan külső okként, vagy elháríthatatlan külső eseményként jelentkezik, arra egyetlen embernek és intézménynek sincs ráhatása, vagyis a kikötés az objektivitás elvét sem sértheti, hiszen a banknak nincs módja a vis maiort előidézni, abban közrehatni, a módosításra okot adó változás mértékét befolyásolni.

A Magatartási Kódex III. fejezetében rögzített - szakmai szervezetek által megalkotott - ok-listával kapcsolatban rögzítette, hogy az 2010. január 1. napján vált a bankszámla üzletszabályzat részévé. Ez az ok-lista a kamatok egyoldalú módosítását lehetővé tévő

okokat tartalmazza. A csatlakozó hitelintézetek számára a Magatartási Kódex a benne szereplő ok-listát változtatás nélkül alkalmazni rendelte. Ebben az időszakban sem az egyoldalú szerződésmódosításra lehetőséget adó körülményeket tartalmazó ok-lista tartalmára, sem annak jellegére vonatkozóan nem volt jogszabályi előírás, így helyesen járt el, amikor a Magatartási Kódexben foglalt ok-listát, annak tartalmi megváltoztatása nélkül, szöveghűen tette az üzletszabályzatai részévé, de nem is járhatott el másként, hiszen a Magatartási Kódexhez való csatlakozással ezt (is) vállalta.

A jutalékok, költségek és díjak emelésére vonatkozó, 2010. december 12. napja után alkalmazott általános szerződési feltételekkel kapcsolatban előadta: a fogyasztói árindex változása „az átlagos fogyasztó” számára teljes mértékben érthető és világos, az „átlagos fogyasztó” az inflációval azonosítja azt (egyértelmű és érthető megfogalmazás elve). Az árindex mérése a termékek és szolgáltatások célszerűen megválasztott reprezentánsaiból összeállított fogyasztói kosár alapján történik, így a fogyasztói árindex változásának előidézésében a banknak nincsen közrehatása, és a változás mértékét nem tudja befolyásolni (objektivitás elve).

Az átláthatóság elvének való megfelelés körében előadta, hogy a fogyasztó a kikötés alapján előre láthatja, hogy az ok-listában felsorolt feltételek változása esetén milyen mértékben viseli a módosításból eredő többletterhet. A többletterhet mértéke kitűnik a megfogalmazásból, figyelemmel arra, hogy a Központi Statisztikai Hivatal általi közzététel, mint a módosítás leglényegesebb előfeltétele magában foglalja, hogy a változás mértéke a közzétett adattal arányos. Ha a fogyasztói árindex változik, az a költségelemek árváltozását is megtestesíti, a működéshez használt termékek és szolgáltatások operatív költségeinek a szintje emelkedik. Magasabb költségeket magasabb bevételek képesek ellensúlyozni, amely a költségek és díjak emelkedését hozza magával (ténylegesség elve). Mindezek alapján elmondható, hogy a 2010. december 12. napjától alkalmazott, a jutalékok, költségek és díjak egyoldalú módosítására vonatkozó szabályozásban valamennyi törvényi elv érvényesült, ekként az elsőfokú bíróság ítélete téves megállapítást tartalmaz.

Kifejtette: a Hpt. 210/A. § (4) bekezdése taxatív felsorolást tartalmaz és eltérést nem engedő módon sorolja fel, mely körülmények lehetnek az egyoldalú kamatmódosítás indokai. A Hpt.-ben felsorolt körülményeket, feltételeket a pénzügyi intézmények nem voltak jogosultak tartalommal kitölteni, így azt jogszabályban rögzített, kógens és taxatív felsorolásnak kell tekinteni. A Hpt. ezen rendelkezései - amelyek a 2010. évi XCVI. törvény 4. § c) pontja alapján a módosítást hatálybalépését megelőzően megkötött szerződésekre is kiterjedtek - ipso iure a szerződések részévé váltak. Mindez azt jelenti, hogy a lakáscélú fogyasztói hitelszerződések kamata tekintetében bármilyen ok-listát is alkalmazott a bank a törvénymódosítás hatályba lépésekor, annak helyébe 2010. november 27. napján a Hpt. 210/A. § (4) bekezdése lépett. A Hpt. kógens rendelkezéseit a felperes 2010. december 12. napján iktatta be a Bankszámla üzletszabályzat 1.3.3.2. pontjába, illetve a Hitelműveleti üzletszabályzat 4.4.6.2. pontjába. Tekintettel arra, hogy a Hpt. 210/A. § (4) bekezdésének kógens és taxatív tartalma ipso iure a szerződések részévé

vált, a törvény szó szerinti szövegét üzletszabályzatba emelő kikötés tisztességessége a bíróság által nem vizsgálható, így a tisztességtelenséget megállapító ítéleti rendelkezések jogszabályellenesek.

A Hpt. 210/A. § (4) bekezdésében hivatkozottak alapján 2010. december 18. napján lépett hatályba a lakáscélú fogyasztói hitelszerződések kamatának egyoldalú módosítására vonatkozó szabályokat tartalmazó kormányrendelet. A felperes a kormányrendelet taxatív ok-listáját is szó szerint átvette, így az üzletszabályzati kikötés tisztességességét a régi Ptk. 209. § (5) bekezdése, továbbá 2009. május 22-től a régi Ptk. 209. § (6) bekezdése, valamint a Ptk. 6:102. § (4) bekezdése alapján az első fokú bíróság nem vizsgálhatta volna. A kormányrendelet tehát nemcsak a taxatív ok-listát tartalmazza, hanem a forrásköltségek, forrásszerzési lehetőségek esetkörben az egyoldalú módosítás mértékét is kógens módon szabályozza, így ezt a felperes általános szerződési feltételeinek nem kellett tartalmazniuk. Rámutatott: az alperes is elismerte, hogy az arányosság és az átláthatóság elve kapcsán nem összegszerűen kell meghatározni a hiteldíj lehetséges módosulásának mértékét, e körben az szükséges, hogy a fogyasztó átláthassa a mérték lehetséges alakulását. A kormányrendelet 2010. december 18-i hatályba lépése azt eredményezte, hogy a forrásköltségek, forrásszerzési lehetőségek változása által indukált kamatváltozások érvényesítésével kapcsolatos valamennyi rendelkezést kógens jogszabály tartalmazta.

Megalapozatlannak és jogszabálysértőnek minősítette a kivonat 48., 49., és 52. számú szerződéses kikötéseivel kapcsolatos ítéleti megállapításokat, mert ezen kikötésekről a kógens jogszabály figyelmen kívül hagyásával, és a kapcsolódó szerződési konstrukció vizsgálata nélkül állapította meg az elsőfokú bíróság azok tisztességtelenségét. Vélekedése szerint az ingatlanfedezetű hitelek vonatkozásában az elsőfokú bíróság elmulasztotta a 2012. április 2. napjától - a Hpt. 210/B. § rendelkezése alapján - alkalmazott szerződéses kikötések önálló vizsgálatát. A Hpt. módosítására tekintettel a felperes a szerződésmintáit és az üzletszabályzatait módosította, az ingatlanfedezetű hitelek ismételt bevezetését követően a kamatokat referencia-kamatlához kötve, felár alkalmazásával határozta meg. A referencia-kamat változásából eredő kamatváltozás a PK vélemény 7. pontja szerint nem minősül egyoldalú szerződésmódosításnak, az ilyen változásokat szerződésmódosulásnak kell tekinteni. E konstrukcióban tehát csak a felár mértéke változtatható egyoldalúan. A Hpt. 210/B. § (5) bekezdése egyértelműen, kógens módon rögzítette a felár módosításának taxatív ok-listáját, erre tekintettel az ok-listát a szerződéseknek nem kellett tartalmazniuk, a szerződésekben esetlegesen szereplő rendelkezések csak tájékoztató jellegűek lehettek, elegendő volt azokban a vonatkozó jogszabályi rendelkezést meghivatkozni. Az új Hpt. 280. § (5) bekezdése a régi Hpt.-vel azonos rendelkezéseket tartalmaz, így az előzőekben írt megállapítás az érintett kikötések 2003. évi CCXXXVII. törvény (új Hpt.) hatálya alatti időszakra is irányadóak. Az alkalmazás időszakában a felperes már csak referenciakamatot tartalmazó jelzáloghitel-szerződést kötött, így ekkortól a hitelszerződések a kamatmódosítás körében kizárólag a felár módosítására vonatkozó szabályokat tartalmazták, mégpedig a Hpt. 210/B. §-ának 2012. április 1. napján hatályba lépett szövegével tökéletesen egyező tartalommal. A 48.,

49. és 52. számú szerződéses kikötések tehát gyakorlatilag utaló szabályok: részben a mindenkori jogszabályokban meghatározott ok-listára; részben a felár-módosítás mértékét tartalmazó kondíciós listára; részben pedig az üzletszabályzatok rendelkezéseire (így a tisztességtelenség védelme alá nem tartozónak minősített 11. számú szerződéses kikötésre) utalnak. E szerződéses kikötések önmagukban nem lehetnek tisztességtelenek. A felperes által 2012. április 2. napjától kezdődően az Fktv. hatálybalépéséig az ingatlanfedezetű hitelek (a Hpt. szóhasználatával: jelzáloghitel-szerződések) vonatkozásában alkalmazott, a kamatfelár módosulását eredményező szabályozásban az ok-listát a Hpt. tartalmazta, a felár-változás lehetséges mértékét pedig a kondíciós lista, így a Hpt.-ben meghatározott okok bekövetkezése esetén a szerződésben rögzített kamat a szerződés részét képező kondíciós listában rögzített mértékben módosult (automatikusan). A fogyasztó e konstrukció alapján előre láthatta, hogy mely körülmények bekövetkezése esetén milyen mértékű kamatfelár-változás következik be, így e kikötések teljes mértékben átláthatóak voltak az ügyfelek számára. Mindezek alapján a kivonatban 48., 49. és 52. számmal jelölt kikötéseknek a kamatfelár módosítására vonatkozó kikötései 2012. április 2. napjától kezdődő hatállyal tisztességesek.

Vitatta az elsőfokú bíróság ítéletének a perköltségviselésre vonatkozó rendelkezéseit is. Aránytalanul eltúlzottnak tartotta az alperes számára megítélt perköltség összegét, mivel a felszámított 38.000 forint plusz áfa összegű óradíj kétszerese a piacon elérhető ügyvédi óradíjnak. Az elfogadott munkaórák számát aránytalanul magasnak tartotta, hiszen az ügyben mindössze két alperesi beadvány készült, melyek elkészítésére legfeljebb 6 munkaóra számítható fel. Az alperes ügyvédjének mindössze egy tárgyaláson kellett megjelennie, melyért 1 munkaóra számítható fel.

Az alperes fellebbezési ellenkérelme az elsőfokú bíróság ítéletének a helyes indokain alapuló helybenhagyására irányult. A fellebbezés 2. pontjával kapcsolatban kifejtette: az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg, hogy a PSZÁF által végzett árazási elvekre vonatkozó vizsgálatok nem terjedhettek ki a szerződés létrejöttére, érvényességére, joghatásaira, illetve a kereskedelmi gyakorlatban felmerülő polgári jogi igényekre és emiatt nem vehető figyelembe okirati bizonyítékként. Téves az a felperesi állítás, mely úgy értelmezi a Hpt. 2010. január 1. napjától hatályos, az árazási elvek rögzítésére irányuló piacsabályozó előírását, hogy az egyúttal mentesítette a pénzügyi intézményeket azon „magától értetődő kötelezettség alól, hogy az átláthatóság elvének megfelelően a szerződéseikben felmérhetővé és ellenőrizhetővé tegyék a fogyasztóra hátrányos szerződésmódosítás lehetőségét és indokoltságát. A fogyasztó számára a hiteldíj-módosításra vonatkozó (átlátható) kikötések alapján a jövőbeni hiteldíj-módosítások lehetséges okainak, módjának és mértékének kell előreláthatónak és utólag ellenőrizhetőnek lennie, nem pedig az ezen okok bekövetkezése esetén a pénzügyi intézmény által alkalmazni szándékozott stratégiának. A fellebbezés 3. pontjához kapcsolódóan rámutatott: sem a Hpt., sem pedig a kormányrendelet nem tekinthető olyan jogszabálynak, amely az ÁSZF szövegébe „bemásolva” annak olyan módon válhatna a részévé, hogy megfeleljen az Fktv. 4. § (1) bekezdésében foglalt elveknek. A fellebbezés 4. pontjával kapcsolatosan előadta, hogy a kikötések a többszörös utalásra és a

széttagoltságukra tekintettel eleve nem felelhetnek meg az egyértelmű és érhető megfogalmazás elvének, és egy olyan kikötés sincs köztük, amely megfelelné az Fktv. 4. § (i) bekezdésében foglalt elvek mindegyikének. A fellebbezés 5. pontjához kapcsolódóan azt fejtegette, miszerint a négy okcsoport minden eleméről megállapítható, hogy azok általános feltételeket tartalmaznak, ezen túlmenően pedig a 3. okcsoport (a banki működési feltételek megváltozása) kivételével mindegyik ok-lista tartalmaz példálózó elemeket. Az egyoldalú hiteldíj-módosítást szabályozó kikötés (ok-lista) részleges érvénytelensége megállapításának (azaz az ok-lista egyes elemei érvénytelenségének az ok-lista további elemei érintetlenül hagyása melletti megállapításának) pedig nem lehet helye. Az Fktv. 4. § (1) bekezdése az egyoldalú kamatemelést, költségemelést és díjemelést lehetővé tevő szerződéses kikötésekről rendelkezik. „Szerződéses kikötés” mint egység fogalma alatt azokat a rendelkezéseket értjük, amelyek egyazon jog gyakorlását szabályozzák. Az Fktv. ezeket a kikötéseket logikailag önálló egységként kezeli, és egységes egészükre állítja fel a tisztességtelenség vélelmét. Ebből következik, hogy a 4. § (1) bekezdés a)-g) pontokban felsorolt elvek a szerződéses kikötés érvénytelensége megállapíthatóságának a feltételei, így az egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő szerződéses kikötés nem bontható tovább önálló szerződéses „kikötésekre” és ezért szerződéses kikötés részleges érvénytelenségének a kimondása is kizárt. A régi Hpt. 210. § (4) bekezdés c) pontja értelmében az adott kamat-, díj- vagy költségelemre kihatással bíró ok-okozati feltételeket együttesen, tényleges hatásuk arányában kell figyelembe venni. Egy adott pillanatban tehát az ok-lista több eleme - akár egymással ellentétes irányban is - befolyásolhatja a kamatot, a díjat, vagy a költséget. Ebből az következik, hogy amikor a pénzügyi intézmény egyoldalúan emeli a kamatot, díjat, vagy a költséget, akkor nem az ok-lista valamelyik elemét, hanem az ok-lista összes elemét egyidejűleg veszi figyelembe. Ha ebből az ok-listából a bíróság bizonyos pontokat tisztességtelennek talál, másokat viszont fenntart, akkor a kikötés egésze nem lesz egyértelműen megfogalmazott. Az ilyen „vegyes” ok-lista önmagában is sértené az átláthatóság és az egyértelműség követelményét.

A fellebbezés 6. pontjával kapcsolatban hangsúlyozta: a „vis maior”, illetve a „hirtelen bekövetkező nagyfokú pénz- és tőkepiaci zavar” körülmények tekintetében evidens, hogy az ilyen típusú ok meghatározás nem tekinthető zárt rendszernek, és korlátlan alakító jogot biztosít a hitelező pénzügyi intézménynek. Rámutatott: nem tényyszerű az az állítás, mely szerint a Magatartási Kódex szerinti ok-lista 1.3. c) pontját a 275/2010. (XII. 15.) számú Korm. rendelet jogszabályi szintre emelte. A kormányrendelet az ok-lista 1.3. c) pontjában meghatározott esetkörhöz hasonló, de nem azonos esetet jelölt meg, erre tekintettel ezen ok-lista elem kapcsán még a jogszabállyal való azonosság sem állapítható meg. A fellebbezés 6.3. pontjában megjelölt kikötések tekintetében a vélelem megdöntése azért nem állapítható meg, mert ezen rendelkezések a módosítás semmilyen feltételét nem tartalmazzák, amely sérti az egyértelmű és érhető megfogalmazás, illetve a tételes meghatározás elvét. Az elemzett szerződési gyakorlat szemléletesen mutatja be, hogy a felperes az egyoldalú költségemelés tekintetében is alkalmazta az indokolatlanul széttagolt szabályozási módot, amely miatt minden további vizsgálat nélkül megállapítható a kapcsolódó szerződéses kikötések tisztességtelensége. A fellebbezés 7.

pontjára nézve előadta: pénzügyi szakági jogszabályok hatályba lépésének ténye, a rájuk történő esetleges szerződéses utalás, vagy akár azok szövegének a szó szerinti átvétele nem mentesíthette a felperest a fogyasztókkal kötött szerződések rendelkezéseinek tisztességes tartalommal történő megállapításának kötelezettsége alól.

A fellebbezés 8. pontjában előadottakat cáfolva kifejtette: az elsőfokú bíróság ítéletének a 14. oldal harmadik bekezdésében, a 18. oldal harmadik bekezdésében, a 22. oldal negyedik-ötödik bekezdéseiben vizsgálta a 48., 49. és 52. kikötéseket és azok tisztességtelenségét állapította meg az ítélet 66. oldal második-harmadik bekezdésében és 67. oldal első, illetve harmadik bekezdésében foglaltak szerint. A 48-49. és 50-52. számú kikötések elsőfokú bíróság által megállapított tisztességtelensége volt azon körülmény, amelyre tekintettel az elsőfokú bíróság a 11. számú kikötést nem tette külön vizsgálat tárgyává. A felár emelésének jogát csak üzletszabályzatokra vagy jogszabályra utalással, ok-lista nélkül biztosító kikötések vizsgálata alapján állapította meg a (felár-emelés jogát biztosító) kikötések tisztességtelenségét.

A fellebbezés 9. pontjával kapcsolatban megerősítette: több mint kétszáz oldalas keresetlevelet és a közel száz oldalas kivonatát három ügyvéd és egy ügyvédjelölt dolgozta fel és készült fel a tárgyalásra. Ennek megfelelően mutatta ki ügyvédi költség igényét, amelyre tekintettel nem tekinthető eltúlzottnak az elsőfokú bíróság által megállapított ügyvédi munkadíj.

Az elsőfokú bíróság ítéletének jogerőre emelkedett rendelkezése nem volt, ezért azt a Fővárosi Ítéltábla teljes terjedelmében felülbírálta [Pp. 228. § (4) bekezdés].

A felperes fellebbezése a per főtárgya tekintetében nem megalapozott.

Az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg az érdemi döntés meghozatalához szükséges tényállást. A fellebbezésben ugyan a felperes egyes szerződéses kikötések tekintetében pontosította az alkalmazás időszakának a megjelölését: köztük a kamatokra vonatkozóan azt, hogy a 2010. január 1-jei ok-listát nem 2010. december 11. napjáig, hanem az Fktv. hatálybalépésének a napjáig alkalmazta. Ezek az esetleges eltérések az alkalmazási időszak hossza tekintetében az érdemi döntésre nem voltak hatással, ezért nem teszik szükségessé a tényállás módosítását.

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróságnak a helyesen megállapított tényállásra alapított érdemi döntésével és annak jogi indokolásával maradéktalanul egyetértett, ezért okfejtését - annak szükségtelen megismétlése nélkül - csupán a fellebbezésre tekintettel egészíti ki a következőkkel.

A Pp. 253. § (1) bekezdése értelmében a Fővárosi Ítéltábla az érdemi felülbírálatot megelőzően azt vizsgálta, hogy van-e olyan ok, amely az elsőfokú bíróság ítéletének a hatályon kívül helyezését indokolja. A felperes azzal érvelt a hatályon kívül helyezés mellett, hogy az elsőfokú bíróság egyes szerződéses kikötések vizsgálatát nem végezte el.

Ezt a következtetést azonban az elsőfokú bíróság ítélete indokolásának a tartalmi elemzése nem támasztja alá.

E tekintetben kizárólag azok a szerződéses kikötések jutnak jelentőséghez, melyeket a felperes fellebbezése érintett. Ezek közül a kivonatban 26., 27., 29., 33. és 34. sorszám alatt megjelölt kikötések nem tartalmaznak egyoldalú kamat-, költség- és díjmelésre vonatkozó közvetlen szabályozást, holott az Fktv. 6. §-a és a 4. § (1) bekezdése értelmében a bíróság csak ilyen tartalmú szerződéses kikötéseket vizsgálhat. Az előzőekben megjelölt rendelkezések azonban csupán közvetett utalást tartalmaznak a kamat-, költség- és díjmelés részletes szabályait tartalmazó üzletszabályzatokra (26., 27., 33., 34.), illetve az üzletszabályzatokban elhelyezett kondíciós listára (29.). A fellebbezéssel érintett időszakban hatályos üzletszabályzatok és az azokban elhelyezett kondíciós lista teljes körű vizsgálatát az elsőfokú bíróság elvégezte, ebből a szempontból ítélete nem tekinthető hiányosnak.

A 47. sorszám alatt feltüntetett szerződéses kikötés késedelmi kamat és hiteldíj emelésre vonatkozó rendelkezésének a megszüvegezése nem egyezik meg a felperes által csatolt szerződésminta szövegével. A szerződésmintában elhelyezett rendelkezésnek a szövege a kivonat 46. sorszáma alatt feltüntetett szerződéses kikötéssel mutat egyezőséget, amelynek a vizsgálatát azonban az elsőfokú bíróság elvégezte (IX.9.2/14. számú melléklet 6.4. pontja).

Az előzőhöz hasonlóan az elsőfokú bíróság a kamathoz kapcsolódó felár egyoldalú módosítását lehetővé tevő 51. sorszám alatt megjelölt szerződéses kikötés vizsgálatát is elvégezte. Az ítélet szerződésmintákra vonatkozó tényállási részében rögzítette a szerződéses kikötés szövegét (22. oldal), majd a jogi indokolásban kifejtette, hogy - a IX.9.2/17. sorszámú 1/F/25. szám alatt csatolt - önálló ok-listát nem tartalmazó, csupán az üzletszabályzatra visszautaló szerződésminta nem tekinthető tisztességesnek.

A kifejtettek szerint az elsőfokú bíróság döntése kimerítette a teljes keresetet, így annak hatályon kívül helyezésére nem volt ok, ezért a Fővárosi Ítéltábla az ügy érdemében döntött.

Mindenekelőtt a Fővárosi Ítéltábla kiemeli, hogy a jelen pernek a tárgya annak a törvényi vélelemnek a megdöntése, amely kimondja a fogyasztói kölcsönszerződés részévé váló általános szerződési feltételekben és az egyedileg meg nem tárgyalt szerződési feltételekben rögzített, az egyoldalú kamat-, költség- és díjmelés lehetőségét biztosító szerződéses kikötésnek a tisztességtelenségét [Fktv. 4. § (1) bekezdés]. A per célja pedig - az Fktv. 4. § (2) és a 11. § (2) és (3) bekezdéseiből levezethetően - annak eldöntése, hogy a felperesi pénzügyi intézményt terheli-e az Fktv. 4. § (3) bekezdésében meghatározott elszámolási kötelezettség a vele szerződött fogyasztók irányában. Ebből következően a jogerős ítélet

- tartalmától függően - a felperes törvényen alapuló elszámolási kötelezettsége fennállásának, vagy fenn nem állásának a bizonyítékául szolgál. A per céljára és tárgyára

figyelemmel a bíróság kizárólag azt vizsgálhatja, hogy a keresettel érintett szerződéses kikötések megfelelnek-e az Fktv. 4. § (1) bekezdés a)-g) pontjaiban foglalt követelményeknek. Ez azt jelenti, hogy a bíróság döntése nem terjed ki a fogyasztóval kötött egyedi kölcsönszerződések érvényességére, illetve érvénytelenségére.

Mindezekre tekintettel azok a további jogszabályok, amelyekre a felperes hivatkozott, nem irányadóak a jelen perben. A törvényi vélelem megdöntése tárgyában a bíróság nem a régi Ptk. 209. §-a, a régi Hpt., illetve az új Hpt., valamint a 275/2010. (XII. 15.) Korm. rendelet alapján hozza meg a döntését, azok alkalmazására csak az egyedi kölcsönszerződéseket megkötő felek jogviszonyának az elbírálása során kerülhet sor. Mivel a bíróság döntése nem az egyedi szerződéssel szabályozott jogviszony érvényességét érinti, ezért figyelmen kívül hagyandók és mellőzendők mindazon hivatkozások és megállapítások, amelyek e jogszabályoknak (illetve jogszabályváltozásoknak) a megkötött szerződések érvényességére gyakorolt hatására vonatkoznak.

A felperes érvelése folytán annak a rögzítése is fontosnak mutatkozik, hogy a fogyasztóra hátrányos egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségét tartalmazó szerződéses kikötés nem azonosítható az egyoldalú szerződésmódosítási jog gyakorlásának a feltételeivel (okaival). A tisztességtelen szempontjából egységes egészként vizsgálandó a pénzügyi intézmény által a maga javára kikötött változtatási jogra vonatkozó szerződéses tartalom. Az Fktv. 4. § (1) bekezdésében felsorolt követelményekből az is kitűnik, hogy az ok-lista csak az egyik eleme a szerződéses kikötésnek. Az Fktv. 4. § (1) bekezdés a) pontjában meghatározott egyértelmű és érthető megfogalmazás, valamint az e) pontjában meghatározott átláthatóság vonatkozik a teljes szerződéses kikötésre, míg a b), c), d) pont csak az ok-listára. Az ok-lista mint a szerződéses kikötésen belüli egyik elem részleges érvénytelensége - vagy ahogy a felperes fogalmaz érvényessége - ezért fel sem merülhet. A kereset tárgyát képező szerződéses kikötések egyes elemei ugyanis külön-külön nem vizsgálhatóak.

Az előzőekben kifejtetteknek megfelelően határozza meg az Fktv. 11. §-a, hogy a perben a bíróság mit vizsgálhat, a vizsgálat eredményéhez képest mit állapíthat meg és milyen döntést hozhat. Az érdemi döntés kétféle lehet: a bíróság elutasítja a keresetet, ha a szerződéses kikötés tisztességtelen, vagy megállapítja, hogy a szerződéses kikötés tisztességes és ezért érvényes [Fktv. 11. § (2), (3) bekezdései].

Az elsőfokú bíróság helytállóan fejtette ki az Fktv. 4. § (1) bekezdés a)-g) pontjában felsorolt követelmények (elvek) jelentését, okfejtése összhangban áll a törvény szövegével és az ahhoz fűzött miniszteri indokolással. A miniszteri indokolásban kifejezett utalás található arra, hogy a jogalkotó a 2/2014. Polgári jogegységi határozatban rögzített elveket kívánta jogszabályi szintre emelni, és a Kúria határozatából fakadó jogkövetkezmények szabályozása során figyelemmel volt az uniós jog előírásaira is, elsősorban a 93/13/EGK irányelv rendelkezéseire, valamint az irányelv értelmezésére

jogosult Európai Bíróság gyakorlatára, különös tekintettel a C-618/10. számú Banco-Espanol ügyben, továbbá a

C-26/13. számú Kásler ügyben hozott határozatokban kifejtett jogelvekre. Az e határozatokban megjelenő jogértelmezés jelen ügyben eljáró bíróságok számára is iránymutató a döntés meghozatala során.

Az Fktv. 11. § (2) és (3) bekezdésében foglaltakból következően - amint azt az elsőfokú bíróság helytállóan kifejtette - a 4. § (1) bekezdés a)-g) pontjaiban meghatározott érvényességi feltételek konjunktívák, vagyis bármelyik teljesülésének a hiányában nem dönthető meg a szerződéses kikötés tisztességtelenségéhez fűződő törvényi vélelem, ami kereset elutasítását vonja maga után. Arra is helyesen mutatott rá az elsőfokú bíróság, hogy a jogalkotó nem határozta meg azt a sorrendet, amelyet követni kell az Fktv. 4. § (1) bekezdésében felsorolt, egymást kiegészítő alapelvek vizsgálata során. Ebből következően az elsőfokú bíróság - a felperes álláspontjától eltérően - nem vétett hibát, amikor elsődlegesen a tételes meghatározás és az objektivitás elvének az érvényesülését vizsgálta. Az elsőfokú bíróság azonban nem csak ezeknek az érvényességi feltételeknek a hiányát állapította meg, hanem több szerződéses kikötés kapcsán azt is kifejtette, hogy azok nem felelnek meg az átláthatóság követelményének sem. Az átláthatóság elvének az érvényesülését hiányolta - egyebek mellett - a bankszámla üzletszabályzatból, a hitelműveletek végzéséről szóló üzletszabályzatból, továbbá több szerződésmintából. A Fővárosi Ítéltábla álláspontja szerint az uniós jogból, a logika szabályaiból és a pergazdaságosság szempontjából is az a célszerű, ha a bíróság elsődlegesen az átláthatóság elvének az érvényesülését vizsgálja.

A 93/13/EGK irányelv 5. cikke kimondja: olyan szerződések esetében, amelyekben a fogyasztónak ajánlott valamennyi feltétel, vagy a feltételek némelyike írásban rögzített, úgy ezeknek a feltételeknek világosnak és érthetőnek kell lenniük. Az Fktv. 4. § (1) bekezdés a) pontjában meghatározott egyértelmű és érthető megfogalmazás elvéhez fűzött miniszteri indokolás szerint önmagában is tisztességtelen a szerződési feltétel, ha a szerződés megkötése előtt a fogyasztónak az egyértelmű, világos és érthető szerkesztés és megszövegezés hiánya miatt nem volt tényleges lehetősége a kikötés alapos megismerésére. A szerződéskötés során tehát a fogyasztót olyan helyzetbe kell hozni, hogy képes legyen reálisan felmérni az általa vállalt kötelezettségeket, így az ok-listában megjelölt és a szerződéskötést követően bekövetkező körülmény-változásból eredő többletkötelezettsége keletkezésének az okát, kötelezettsége változásának a mechanizmusát és annak lehetséges mértékét is. Az átláthatóság elve ezt a követelményt azzal egészíti ki, hogy a fogyasztó képes legyen az egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő szerződéses rendelkezések jogszerű alkalmazásának az ellenőrzésére, és fel tudjon lépni a pénzügyi intézménnyel szemben, ha meglátása szerint a ránézve hátrányos szerződésmódosításra a ténylegesség, az arányosság és a szimmetria elvének a be nem tartásával került sor [Fktv. 4. § e) pontja]. Ebből következően az egyértelmű és érthető megfogalmazás hiánya önmagában megalapozza a szerződéses kikötés tisztességtelenségét, ezért ez az elv, melyet célszerű elsőként vizsgálni.

A logika szabályai is ezt a következtetést támasztják alá, hiszen az a szerződéses kikötés, ami nem érthető, mert a gazdasági következményeket illetően nem egyértelmű, nem felel meg a tételes meghatározás és az objektivitás követelményének sem. Ha pedig az általános szerződési feltételekben nincsen meghatározva, hogy miként, milyen módon, milyen eljárási rendben változnak a fogyasztó kötelezettségei, akkor a ténylegesség és arányosság, valamint a szimmetria elve sem teljesül, hiszen ezek az elvek a fogyasztó által nem kérhetőek számon. A fogyasztó a szerződésmódosítás mechanizmusa szabályozásának hiányában az egyoldalú szerződésmódosítást jogszerűségének az ellenőrzésére is képtelen. Ez esetben a szimmetria elve azért sem valósulhat meg, mert a mechanizmus szabályozása nélkül a fogyasztó a számára kedvező körülményváltozás következményeit nem tudja érvényesíteni a javára történő szerződés módosítás útján.

Ezenfelül az egyértelmű és érthető megfogalmazás követelményének a részét képező mechanizmus, valamint az ellenőrizhetőséget jelentő átláthatóság szövegszerű megjelenésének a hiánya vizsgálható a legegyszerűbben és a leginkább objektív - mérlegelést nem engedő - módon.

A felperes a vizsgálat tárgyát képező szerződéses kikötésekben a szerződésmódosítás mechanizmusát nem szabályozta. Egyetlen esetben sem határozta meg, hogy milyen módon és milyen mértékben kell ahhoz megváltozniuk az ok-listában megjelölt körülményeknek, hogy előidézzék a bank számára az egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségét. Ezzel párhuzamosan azt sem határozta meg, hogy a körülmény változás mértékéhez miként igazodik a kamat-, költség- és a díjmelés mértéke. A mechanizmus szabályozása nélkül a fogyasztó nem láthatta előre, hogy a bank későbbi egyoldalú szerződésmódosítása milyen terheket jelenthet a számára, vagyis nem volt abban a helyzetben, hogy felmérje kötelezettségvállalása tartalmát.

Itt mutat rá a Fővárosi Ítéltábla: a szerződéses kikötés egyoldalú változtatásához való jogot nem lehet úgy értelmezni, hogy az a pénzügyi intézmény számára olyan jogosultságot biztosít, amely helyettesíti a bíróság, illetve a jogalkotó szerződésmódosítási jogát [régi Ptk. 241. §, 226. § (2) bekezdése]. Egyik szerződő fél sem vonhatja le egyedül a szerződéskötéskor nem ismert, és előre nem látható körülmények bekövetkezésének a következményeit. A felperes azonban egyértelműen erre törekedett, amikor „vis maior” esemény esetén is kikötötte magának az egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségét. Ugyanezt a törekvését tükrözik azok az okok, amelyekben a nemzetközi szerződések, illetve a jogszabályi környezet, valamint a pénzügyi indexek változásához kötötte a szerződés fogyasztóra nézve hátrányos módosítását. Ez az előre nem ismert és nem várható eseményekhez kötött ok-lista eleve nem felel meg a világosság és az érthetőség követelményének.

Összefoglalóan tehát a kereset tárgyát képező szerződéses kikötésekkel kapcsolatban az állapítható meg, hogy alkalmazásuk egyik időszakában sem feleltek meg sem az egyértelmű és az érthető megfogalmazás, sem az átláthatóság követelményének. Ezek a szabályok ugyanis nem biztosítják, hogy a fogyasztó az egyedi szerződés megkötése előtt,

illetve annak során, alaposan megismerhesse szerződéses kötelezettségei terjedelmét, jövőbeni változásának okait és mértékét, továbbá felismerhesse, milyen módon kerül sor kötelezettségei megváltoztatására. Ezzel együtt arra sincsen lehetősége, hogy a változás okait és mértékét ellenőrizze. Erre figyelemmel az elsőfokú bíróság helyesen döntött, amikor a keresetet elutasította.

Az elsőfokú bíróság azonban indokolatlan, túlzó mértékben határozta meg a felperes által az alperesnek fizetendő perköltség összegét. A Fővárosi Ítéltábla mérlegelése szerint az alperes jogi képviselete érdekében kifejtett ügyvédi tevékenység ellátásához 40 munkaóra időráfordítás is elegendő volt. Ehhez a munkamennyiséghez igazodóan, a megbízási szerződésben kikötött 38.000 forintos óradíj alapulvételével, mérsékelte az alperest megillető perköltség összegét [32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 2. § (2) bekezdése]

Mindezekre figyelemmel a Fővárosi Ítéltábla a Pp. 253. § (2) bekezdése szerint az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatta, és - a rendelkező részben foglaltak szerint - csökkentette a felperes által az alperesnek fizetendő perköltség összegét, míg a per főtárgya tekintetében helybenhagyta azt.

A Pp. 78. § (1) bekezdése értelmében a per főtárgya tekintetében eredménytelenül fellebbező felperes köteles megtéríteni az alperes részére a jogi képviselete ellátásával felmerült fellebbezési eljárási költségének az arányos részét. Ennek összegét a Fővárosi Ítéltábla a tényleges ügyvédi tevékenység arányában mérlegeléssel állapította meg, annak alapulvételével, hogy a jogi képviselet ellátása 24 munkaórás időráfordítást igényelt. Ezt az összeget megnöveli az ügyvédi munkadíjhoz hozzáadódó áfa [32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 2. § (2) bekezdése és a 4/A. § (1) bekezdése].

Budapest, 2014. október 22.

Dr. Sággy Mária s.k.
a tanács elnöke

Dr. Csordás Csilla s.k.
előadó bíró

Dr. Kincses Attila s.k.
bíró